

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В ГЛУХІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Василь Ковальчук,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійної освіти і технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
<https://orcid.org/0000-0002-5006-573X>

Анотація. В статті актуалізується проблема підготовки докторів філософії в умовах трансформації вітчизняної системи освіти. Презентовано досвід реалізації ОНП «Теорія і методика професійної освіти» зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), розкрито її мету та передумови запровадження. Охарактеризовано результати досліджень випускників програми.

Ключові слова: професійна освіта, освітньо-наукова програма, доктор філософії, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, теорія і методика професійної освіти.

THE EXPERIENCE OF TRAINING DOCTORS OF PHILOSOPHY IN THE SPECIALTY 015 VOCATIONAL EDUCATION IN OLEKSANDR DOVZHENKO HLUKHIV NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Vasyl Kovalchuk,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Vocational Education and
Technologies of Agricultural Production,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Abstract. The article deals with the problem of training doctors of philosophy in the conditions of domestic education system transformation. The experience of realizing educational and scientific program "Theory and Methodology of Vocational Education" in the specialty 015 Vocational Education (by specializations) is presented, its purpose and prerequisites for implementation are revealed. The results of the program graduates researches are described.

Keywords: professional education, educational and scientific program, doctor of philosophy, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, theory and methodology of professional education.

Глобалізаційні процеси, що відбуваються у світі, впливають на всі сфери життєдіяльності людини. Функціонування вищої освіти зумовлюють процеси інтернаціоналізації, глобалізації, комерціалізації та масовізації. Основні зміни, що відбуваються на глобальному рівні, зумовлюватимуть планування, фінансування, надання та гарантування якості вищої освіти в усьому світі. Дуже важливо, щоб фахівці, залучені в галузі вищої освіти, задовольняли запити епохи, набуваючи новітніх знань, умінь, навичок, й

активно регулювали стратегії міжнародної освіти відповідно до тенденцій і викликів ринку праці і суспільних трансформацій (Малихін та ін., 2017). На сучасному етапі трансформації вітчизняної системи освіти актуалізується проблема підготовки кадрів вищої кваліфікації – докторів філософії.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка таку підготовку розпочато у 2016 році із започаткування ОНП «Теорія і методика професійної освіти» зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Започаткування програми обґрунтовується історичним досвідом підготовки педагогічних і наукових кадрів в Університеті; регіональними потребами в підготовці наукових кадрів для закладів вищої, фахової передвищої, професійно-технічної освіти та освітніх установ; опануванням освітніх інноваційних процесів, основ сучасної наукової комунікації, цифрових технологій в науці та освіті; спроможністю здійснювати дослідження у межах наукових шкіл та НДР кафедри та факультету тощо.

Метою ОНП є підготовка висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців у галузі 01 Освіта/Педагогіка, набуття ними інтегральної, загальних та фахових компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем, пов'язаних із науково-педагогічною й дослідницько-інноваційною діяльністю у закладах вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти. ОНП зорієнтовано на наукові дослідження із продукування нових знань, розробку та впровадження освітніх інноваційних систем, які враховують сучасні європейські тенденції і мають широке практичне застосування в галузі професійної освіти на регіональному та національному рівнях.

Експериментальна робота та впровадження результатів аспірантських досліджень здійснюється на основі укладених угод про наукове співробітництво із закладами вищої освіти, фахової передвищої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, закладами післядипломної педагогічної освіти та освітніми установами.

На кафедрі професійної освіти і технологій сільськогосподарського виробництва наукові дослідження здійснюються в межах науково-дослідної теми «Розвиток педагогічної майстерності педагога професійного навчання в умовах освітніх трансформацій». Результати досліджень молодих учених впроваджуються в практику як на локальному, регіональному, так і всеукраїнському рівнях шляхом оприлюднення та апробації результатів. Об'єктами впровадження є заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Так, за період реалізації освітньо-наукової програми 015 Професійна освіта «Теорія і методика професійної освіти» (2016–2022 рр.) упроваджено в практику результати досліджень:

- Єрмоленка Є. І. Формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до використання знаково-символічної наочності: вдосконалено навчальні програми з дисциплін «Професійна педагогіка», «Методика професійного навчання», доповнено завданнями для виконання знаково-символічної діяльності програми педагогічної практики для студентів

спеціальності 015 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства), засобів знаково-символічної наочності із дисциплін фахової підготовки. Підготовлено розділ «Опорні схеми з методики професійного навчання» навчально-методичного посібника «Загальні засади методики професійного навчання».

- Базиля С. М. Формування інформатичної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти: впроваджено в освітній процес професійної підготовки педагогів професійного навчання авторський спецкурс «Інформатика у професійній діяльності педагога професійного навчання», що містить навчально-методичне забезпечення: навчальну програму, робочу програму, конспект лекцій курсу, комплекс лабораторно-практичних занять, навчальні посібники забезпечення курсу, критерії оцінювання навчальних досягнень, комплекс поточних та підсумкових тестових завдань.

- Шевченко Л. М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи із застосуванням хмарних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін: упроваджено методичні рекомендації щодо професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання хмарних технологій у професійній діяльності, методичні рекомендації «Застосування хмарних технологій для організації освітньої діяльності» та електронного інформаційно-методичного ресурсу для засвоєння основних теоретичних відомостей та опанування можливостей використання хмарних технологій (приклади застосування хмарних технологій в освітній діяльності для організації та оптимізації сучасного освітнього процесу); методики діагностування рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до використання хмарних технологій у професійній діяльності.

- Бикової Т. Б. Професійна підготовка майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання: упроваджено методичні рекомендації «Реалізація педагогічних умов професійної підготовки майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання», методичну розробку тренінгових занять для викладачів та студентів «Змішане навчання: на шляху до успіху», дистанційні курси-ресурси «Основи композиції одягу», «Історія дизайну костюма і матеріальної культури», «Обладнання та автоматизація швейного виробництва», авторські тестові завдання на виявлення результативності професійної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання.

- Маринченка Є. О. Формування готовності майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної діяльності у сільськогосподарському виробництві: впроваджено навчально-методичний посібник «Інноваційні технології в підготовці педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю», що містить такі розділи: «Новітні механізовані технології в тваринництві», «Сучасні технології виробництва продуктів рослинництва», «Сучасна сільськогосподарська техніка»; методичні рекомендації до проходження практик для студентів галузі знань

01 Освіта / Педагогіка, освітні ступені «бакалавр» та «магістр», спеціальність 015 Професійна освіта, спеціалізація 015.18 Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства та виконання курсової роботи з професійної педагогіки.

- Сороки В. В. Формування готовності майбутніх майстрів виробничого навчання до застосування цифрових технологій у професійній діяльності: удосконалено зміст навчальних дисциплін «Інформатика та комп'ютерна техніка», «Технологія ремонту та експлуатації транспортних засобів», «Автомобілі й транспортні засоби», «Електрообладнання транспортних засобів», «Інженерна графіка та комп'ютерна графіка», що полягає в його розширенні та доповненні контентом з проблем застосування цифрових технологій під час професійно-педагогічної діяльності та розроблення науково-методичного забезпечення цього процесу, що знайшло відображення в систематизації сучасних цифрових засобів та ресурсів за можливістю їх використання під час різних навчальних занять для підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю; аналізі та відборі масових відкритих онлайн-курсів на популярних платформах; розробленні навчально-методичних матеріалів для тренінгового заняття «Цифровізація професійної діяльності як чинник конкурентоспроможності», комплексу інтерактивних вправ з технологій ремонту та експлуатації транспортних засобів, створених за допомогою цифрових сервісів; методичних рекомендацій «Формування готовності майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю до застосування цифрових технологій у професійній діяльності».

- Карась О. Д. Формування мовленнєвої культури майбутніх бакалаврів професійного навчання з документознавства у фаховій підготовці: упроваджено позакредитну навчальну дисципліну «Мовленнєва культура майбутніх бакалаврів професійного навчання з документознавства» (навчальна програма, зміст лекцій, практичних занять, реалізованих у формі фонетичного, морфологічного, синтаксичного практикумів, орфографічного, пунктуаційного тренажерів, лексико-семантичного, стилістичного, документознавчого тренінгів; самостійної роботи, системи вправ, засобів діагностики), навчально-методичний посібник «Мовленнєва культура майбутніх бакалаврів професійного навчання з документознавства», ортологічного практикуму, мовленнєвого колоквиуму; удосконалено зміст освітніх компонентів, спрямованих на формування мовленнєвої культури («Українська мова (за професійним спрямуванням)»/«Українська професійна мова», «Філософія», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Історія української культури»/«Історія культури України», «Комунікативні процеси в педагогічній діяльності») (Ковальчук, 2022).

Отримані наукові результати молодих учених сприяють удосконаленню освітнього процесу в університеті та підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців для системи освіти.

Список використаних джерел:

- Antonova, O., Bondarenko, V., Antipova, O., Griban, G., Sydoruk, N., Biruk, N., Horokhova, L., Boichuk, I., Verbovskiy, I., & Novitska, I. (2019). Methodological principles of the professional training of future specialists at higher educational institutions. *Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*, VII.
- Kovalchuk, V., Maslich, S., Tkachenko, N., Shevchuk, S., & Shchypyska, T. (2022). Vocational Education in the Context of Modern Problems and Challenges. *Journal of Curriculum and Teaching*. 11 (8). <https://doi.org/10.5430/jct.v11n8p329>
- Андрощук, І.В., & Андрощук, І.П. (2020) Співпраця закладів вищої освіти із стейкхолдерами як умова підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 29, 215-226. <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/223101>
- Антонова, О. (2003). Підготовка майбутнього вчителя до роботи з обдарованими учнями як складова його професійної компетентності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 12, 66-69.
- Базиль, С. М. (2021). Формування інформатичної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти. (Дис. докт. філос.). Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.
- Бикова, Т. Б. (2021). Професійна підготовка майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання. (Дис. докт. філос.). Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.
- Дубасенюк, О.А. (ред.), Антонова, О.Є., Вітвіцька, С.С., & Сидорчук, Н.Г. (2011). *Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід*: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка.
- Єрмоленко, Є. І. (2020). Формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до використання знаково-символічної наочності (Дис. докт. філос.). Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.
- Карась, О. Д. (2021). *Формування мовленнєвої культури майбутніх бакалаврів професійного навчання з документознавства у фаховій підготовці*. (Дис. докт. філос.). Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.
- Ковальчук, В. І. (2016). Прогнозування розвитку системи освіти. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*, 233, 112–120.
- Ковальчук, В. І. (2016). Тенденції розвитку освітньої системи в Україні, *Economics, science, education: integration and synergy: materials of international scientific and practical conference (18-21 January 2016)* (с.79-80). Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури».
- Ковальчук, В.І. (2022). Впровадження в освітній процес результатів досліджень молодих вчених, *Освіта і наука XXI століття* : матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів (м. Глухів, 4 травня 2022 року) (с. 89-91). Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.
- Малихін, О. В., Ковальчук, В.І., Арістова, Н. О., Попов, Р. А. & Гриценко, І. С. (2017). *Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС*: монографія. Київ: НУБіП України.
- Маринченко, Є. О. (2021). Формування готовності майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної діяльності у сільськогосподарському виробництві. (Дис. докт. філос.) Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.
- Сорока, В. В. (2021). Формування готовності майбутніх майстрів виробничого навчання до застосування цифрових технологій у професійній діяльності. (Дис. докт. філос.). Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.
- Шевченко, Л. М. (2021). Підготовка майбутніх учителів початкової школи із застосуванням хмарних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін. (Дис. докт. філос.). Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.